

ZDRAVSTVENE USTANOVE

PROČITAJTE,
SAZNAJTE
I NAUČITE
KAKO DA
ZAŠTITITE
SVOJA PRAVA

**KOJA SU PRAVA GRAĐANA
NA ZAŠTITU PODATAKA
O LIČNOSTI?**

Izdavač

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM
Kneza Miloša 4, 11103 Beograd
www.yucom.org.rs

Za izdavača

Katarina Golubović

Autor:

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM

Dizajn

Ivana Zoranović

Štampa

Dosije studio, Beograd

Tiraž

1.000

ISBN 978-86-83209-57-6

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Buklet „Koja su prava građana na zaštitu podataka o ličnosti?“ je nastao u okviru projekta „Obrana prava na pristup informacijama u Srbiji“ koji realizuje Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, Srbija. Stavovi izneti u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove Fondacije za otvoreno društvo u Srbiji.

Šta konkretno znači moje pravo na zdravstvenu zaštitu?

- Vaše **pravo na zdravstvenu zaštitu** znači Vaše **pravo da zatražite pružanje zdravstvene usluge i pomoći i obavezu zdravstvenih ustanova da Vam tu uslugu i pomoć pruže.**

Ko je dužan da mi pruži zdravstvenu zaštitu?

- **Državne zdravstvene ustanove** (*dom zdravlja, apoteka, bolnica, zavod, klinika, institut*) i **ustanove privatne prakse** (*ordinacija, poliklinika, laboratorija, apoteka, ambulanta*) odnosno **zdravstveni radnici (lekari)** i **zdravstveni saradnici (medicinske sestre i tehničari)** koji tu rade **su dužni da Vam pruže zdravstvenu uslugu i zaštitu.**

U kakvoj su vezi moje pravo na zdravstvenu zaštitu sa mojim pravom na zaštitu (tajnost) podataka o ličnosti?

- Oni su u bliskoj vezi jer prilikom pružanja zdravstvene zaštite (*postavljanja dijagnoze, terapije, lečenja i rehabilitacije*) **zdravstveni radnici i saradnici** svakoga dana **obrađuju** (*prikupljaju,*

beleže, prepisuju, razvrstavaju, čuvaju, kopiraju, pretražuju, upoređuju, upotrebljavaju, stavljaju na uvid, prenose, dostavljaju) **veliki broj značajnih podataka o ličnosti.**

Šta je to podatak o ličnosti?

- **Podatak o ličnosti** je svaki podatak o Vama, bez obzira na oblik i način nastanka, na osnovu koga je jasno i vidljivo o kome se radi ili po čijem osnovu može da se zaključi ili prepozna da je reč o Vama. **Podatak o ličnosti** je podatak o Vašem **imenu, adresi gde živite ili radite, jedinstvenom matičnom broju (JMBG),** nekom Vašem **fizičkom obeležju, kulturnom ekonomskom ili društvenom statusu i prilikama,** kao i podatak o Vama na osnovu koga Vas **identifikuju** ili mogu da Vas **identifikuju na elektronskim društvenim mrežama.**

Da li su svi podaci o ličnosti podjednako važni?

- Nisu. **Podaci o zdravstvenom stanju i ljudskim supstancama** (*npr. krv, sperma i sl.*), na osnovu kojih može da se utvrdi o kom licu je reč, predstavljaju **naročito osetljive podatke o ličnosti.**

To onda znači da se sa njima mora naročito osetljivo postupati?

- Ne samo to. Kako su podaci o Vašem zdravstvenom stanju naročito osetljivi podaci, zdravstvene ustanove i ustanove privatne prakse, zdravstveni radnici i saradnici prilikom pružanja zdravstvene zaštite **ne mogu/ne smeju bez Vašeg slobodno datog pristanaka ili izričito propisanog zakonskog osnova da ih obrađuju.**

Šta ako to urade bez mog pristanaka?

- **Obrada** naročito osetljivih podataka o ličnosti bez **slobodno datog pristanaka** ili **zakonom propisanog osnova predstavlja prekršaj koji se kažnjava.**

Kako mogu da dam svoj pristanak?

- Za **redovne načine obrade** podataka o ličnosti koji se koriste u svrhu lečenja (*npr. prikupljanje, beleženje, prepisivanje, pretraživanje, pohranjivanje, korišćenje, čuvanje i sl.*) pravni osnov se nalazi kako u samom **zakonu tako i Vašoj, slobodno izraženoj, volji jer**

ste sami tražili pružanje usluge i dobrovoljno se podvrgli medicinskom tretmanu.

A za druge načine obrade?

- Za sve druge načine obrade važi pravilo da, pre davanja pristanaka, moraju **prethodno da Vas informišu ko će rukovati Vašim podacima, o svrsi prikupljanja i obrade podataka, načinu korišćenja podataka i pravu na opoziv pristanaka.** Takođe, **pristanak** morate da date **dobrovoljno** (*bez prisile, nagovaranja, uslovljavanja, požurivanja*) i **nedvosmisleno.**

Kako da budem siguran(na) da je sa pristanakom sve u redu?

- **Pristanak mora da se čuva i da bude sastavni deo medicinske dokumentacije** kako bi rukovalac podataka mogao da ga predoči u slučaju potrebe.

Šta ako se kasnije predomislim?

- Pristanak može da se **opozove u svakom trenutku.**

Kakva je situacija sa novom zdravstvenom knjižicom?

- Vaši **podaci** se sve češće **obrađuju automatizovano**, u okviru elektronske baze podataka koja se prikazuje kroz tzv. **elektronski zdravstveni karton** a sve ređe **ručno**. **Elektronski zdravstveni karton**, pored **uobičajenih podataka o ličnom imenu, mestu stanovanja** sadrži i **naročito osetljive podatke koji se odnose na opšti, sistematski ili specijalistički pregled, terapiju, laboratorijske rezultate, rendgen, ultrazvuk i kućno lečenje**.

Da li postoje neka posebna pravila za preglede?

- Vi imate **pravo i na zaštitu svoje privatnosti tokom sprovođenja dijagnostičkih ispitivanja i lečenja**. Zato Vašem **pregledu** mogu da **prisustvuju samo oni zdravstveni radnici i saradnici koji neposredno učestvuju** u pregledu pacijenta i pružanju zdravstvene usluge, **učenici medicinskih škola, studenti medicine**, kao i **lekari stažisti**.

Ukoliko me je strah ili se osećam nelagodno kada sam sam(a) kod lekara?

- Možete uvek da **date svoj pristanak** da Vašem pregledu i pružanju zdravstvenih usluga **prisustvuju i druga lica**.

Šta se dešava sa mojim podacima kada sve to uradim?

- Oni moraju da se koriste samo u svrhu za koju su namenjeni – za Vaše lečenje. **Zdravstvenom radniku ili saradniku je zabranjeno da drugom licu saopšti (oni to ne smeju da rade!) lične podatke o Vama jer imate *pravo na poverljivost svojih ličnih podataka*** koje ste im saopštili.

Da li ta zabrana važi samo za njih?

- Ne. Pored zdravstvenih radnika i saradnika, **lične podatke o pacijentu dužna su da čuvaju i sva druga zaposlena lica** koja obavljaju određene poslove iz zdravstvene delatnosti, ako na neki način za njih saznaju. **Zdravstveni inspektor** je takođe **dužan da**, kao tajnu, **čuva podatke** do kojih dođe prilikom vršenja nadzora, a posebno **podatke iz medicinske dokumentacije paci-**

jenta, jer u vršenju nadzora **ima pravo neposrednog uvida** u zdravstvenu dokumentaciju. Osim njih, i **savetnik prava pacijenta** je takođe **dužan da**, kao tajnu, **čuva podatke** do kojih dođe prilikom postupanja po podnetim prigovorima, jer u vršenju svojih ovlašćenja **ima pravo neposrednog uvida, u prisustvu zdravstvenog radnika, u zdravstvenu dokumentaciju** koja je u vezi sa navodima iznetim u prigovoru. Na kraju, i **članovi Saveta za zdravlje** su **dužni da**, kao tajnu, **čuvaju podatke o ličnosti pacijenta čiji prigovor razmatraju**.

A ako ipak to urade i saopšte drugom podatke o mom zdravstvenom stanju?

- Ukoliko navedena lica **bez Vašeg ili pristanka Vašeg zakonskog zastupnika raspoložu podacima** iz Vaše medicinske dokumentacije i **neovlašćeno ih iznose** u javnost ili ih na drugi način **čine dostupnim drugim licima, odgovorni su za odavanje naročito osetljivih podataka, što je zakonom kažnjivo**.

Da li postoje izuzeci od tog pravila?

- Naravno! Sva navedena lica mogu da budu **oslobođena dužnosti čuvanja tajne o Vašim ličnim podacima na osnovu Vašeg pismenog pristanka, ovlašćenja overenim kod javnog beležnika i odlukom nadležnog suda. Pismeni pristanak** za saopštavanje drugim licima naročito osetljivih podataka **mora da se čuva i da bude sastavni deo medicinske dokumentacije**.

A moja porodica?

- Za njih važi posebno pravilo**. Naime, u **izuzetnim okolnostima**, zdravstveni radnik može da saopšti podatke o zdravstvenom stanju i **punoletnom članu Vaše uže porodice i bez Vašeg pristanka ili ovlašćenja ukoliko je to neophodno radi izbegavanja zdravstvenog rizika za nekog člana porodice**.

Šta ukoliko članovi moje porodice žele i da vide podatke o mom zdravstvenom stanju?

- Članovi uže porodice (muž, žena ili vanbračni partner/ka, deca, braća, sestre, roditelji, usvojitelj ili usvojenik i dr.) imaju pravo uvida** u medicinsku

dokumentaciju svog člana – **samo ako su ti podaci od značaja za njegovo lečenje**. Takođe, **izvodi, odnosno kopije medicinske dokumentacije** mogu da se predaju **punoletnom članu uže porodice umrlog pacijenta ili zakonskom zastupniku na njegov zahtev, radi ostvarivanja, zakonom utvrđenih, prava** (*npr. radi rasprave zaostavštine, ostvarivanja prava iz obaveznog osiguranja i dr.*).

Kako mogu da zaštitim svoja prava ukoliko smatram ili znam da su mi prekršena?

- Ukoliko smatrate ili znate da su **podaci o Vama protivzakonito obrađivani** ili je **prekršena obaveza čuvanja tajne** imate **pravo na podnošenje pritužbe Povereniku za zaštitu podataka o ličnosti**. Nezavisno od toga, ukoliko mislite ili znate da je **Vaše pravo na tajnost podataka o ličnosti povređeno od strane lica** koje je obrađivalo te podatke ili njima rukovalo, imate **pravo i na sudsku zaštitu, podnošenjem tužbe nadležnom sudu**. Ukoliko se dokaže da ste **pretrpeli materijalnu ili nematerijalnu štetu zbog povrede tajnosti podataka o ličnosti, podnošenjem odgovarajuće tužbe nadležnom**

sudu, imate dodatno **pravo na naknadu štete od strane lica** koje je tim podacima rukovalo ili ih obrađivalo i time štetu prouzrokovalo.

Primer 1: Uznemirilo Vas je saznanje da je nekoliko dnevnih novina objavilo precizne podatke o zdravstvenim problemima Vama veoma dragog sportiste. Posebno Vas je pogodilo što se u jednom nedeljniku čak pojavila i fotografija izveštaja ortopeda. Nešto kasnije, na društvenim mrežama ste sa nevericom pronašli i pogledali video snimke sa lekarskog pregleda. Potpuno ste u pravu, to nije šala, to je osvedočeno kršenje obaveze čuvanja tajne i povreda naročito osetljivih podataka o ličnosti.

Primer 2: Već duže vreme imate bolove u nogama i teško se krećete. Poslušali ste savete i otišli u Dom zdravlja. Niste pogrešili, svakim danom Vam je sve bolje i bolje. Naročito Vam pomažu kreme i pomagala koja ste kupili nekoliko dana nakon toga. Kakva neverovatna sreća što su Vam baš tih dana u poštansko sanduče i preko elektronske pošte stigle ponude za njihovu nabavku od firmi za koje nikada ranije niste čuli! Sreća?! Ne, to je još jedno evidentno kršenje obaveze čuvanja tajne i povreda naročito osetljivih podataka o ličnosti.

